

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א
בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"-אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת, ובית יעקב "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"
רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

עיר התורה שקרובה אליך

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת תצוה

תורת

חכם לב היינו מבקש חכמה:

שמות פרק כח פסוק (ג) וְאֵתָהּ תִּדְבֹר אֶל כָּל זֹכְמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֹהֵי רִוּוּן זֹכְמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהָרָן לְקָדְשׁוֹ לְכֹהֲנָיו לֵי: וכן בפרק לא פסוק (ו) וְאֵנִי הִגַּה נְתַתִּי אֹתוֹ אֶת אֶהְלִיאֵב בֶּן אֲזִוְיָסָמָךְ לְמִטָּה דָן וְכָלֵב כָּל זֹכְמֵי לֵב נְתַתִּי זֹכְמָה וְעָשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ: וכן בפרק לו (א) וְעָשׂוּ בְּצִלְאֵל וְאֶהְלִיאֵב וְכָל אִישׁ זֹכְמֵי לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְקֹוֹק זֹכְמָה וְתִבְוֹנָה בְּהִמָּה לְדַעַת לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹוֹק: (ב) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל בְּצִלְאֵל וְאֶל אֶהְלִיאֵב וְאֶל כָּל אִישׁ זֹכְמֵי לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְקֹוֹק זֹכְמָה בְּלִבּוֹ כָּל אֲשֶׁר נִשְׂאוּ לִבּוֹ לְקָרְבָּה אֶל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ:

ודרשו חז"ל במסכת ברכות דף נה ע"א אמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר [דניאל ב'] יהי חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה. שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו, אמר ליה אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה דכתיב [שמות ל"א] ובלב כל חכם לב נתתי חכמה.

שאלות בפרשה:

א) { ויש להקשות לכאורה הרי צריך להיות הפוך שהשי"ת יתן חכמה לטפשים ולא לחכמים?

ב) { ועוד צריך ביאור מדוע כתוב חכם לב וכי חכמה היא בלב והרי החכמה מקום משכנה בשכל?

ג) { ומעין זה מצינו בפרקי אבות איזה הוא חכם הלמד מכל אדם, הרי אדרבא החכם מלמד ואינו נצרך ללמוד מכל אדם? והנה נאמרו כמה ביאורים בזה עיין הג"ר חיים ויטאל זצ"ל בהקדמתו לספר עץ חיים, וכן הגה"צ ר' חיים מואלוז'ין זצ"ל בספר "נפש החיים" ש"ד בהגהה, וכן הגר"א בספר "אבן שלמה" בהגהה פ"ח אות ט, וכן פירש ה"בן איש חי" בספרו "חסדי אבות" אבות מ"ח ע"ש.

חכם לב שכל תאוותו לחכמה:

אולם לענ"ד קושיה מתורצת בחברתה והיינו שהתורה מלמדת אותנו שבכדי לזכות לחכמה צריך שישתוקק לחכמה, והדבר תלוי בליבו של האדם שהוא מקור כל התשוקות התאוות והרצונות, ובטבעו הרי נמשך להנאות עולם הזה, אולם החכם מפנה ליבו לאהבת התורה וכל תשוקתו סביב התורה והוא נקרא בשם חכם לב, ועי"ז זוכה שהשי"ת ממלא אותו בחכמה, וזהו כוונת הפסוק כל אשר נשאו לכו דהיינו שנושא את ליבו לרוחניות.

תפילתנו בכל יום להכשיר את לבנו:

וכאשר אנו מתפללים בכל יום בברכות ק"ש הן בבוקר שאנחנו מבקשים ותן בלבנו בינה וכו' ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבבנו לאהבה וכו' שהכל מתייחס ללב שיהיה משתוקק לקיום התורה והמצוות, והן בערבית אנחנו מבקשים ונשמח ונעלו בדברי תלמוד תורתך ומצוותיך וכו'.

דברי חכמת שלמה שחכם לב רודף אחר המצוות:

וזהו כוונת שלמה המלך במשלי פרק י (ח) חָכֵם לֵב יִקַּח מִצְוֹת וְאֹוִיל שְׁפָתַיִם יִלְבֹּט: ודרשו חז"ל במסכת סוטה דף יג ע"א ת"ר בא וראה כמה חביבות מצוות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצוות, שנאמר [משלי י] חכם לב יקח מצוות וגו'. ללמדנו שתאוות ליבו של החכם זה תורה ומצוות כמו משה שהיה לו אפשרות גם הוא לאסוף את ביזת הים אולם העדיף לעסוק בעצמות יוסף. ולכן אומר התנא שגדר החכם הוא המשתוקק לחכמה ולכן לומד מכל אדם להיות ושמח בכל דבר חכמה ולא משנה מי אומרה.

יסוד רבנו יונה כיצד מעשיו מרובין מחכמתו:

וכן אמר התנא במסכת אבות פרק ג משנה ט: רבי חנינא בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת, הוא היה אומר כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת:

וכתב בפירוש רבינו יונה שם הוא היה אומר כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת שבזמן שמעשיו של אדם מרובין מחכמתו נמצאת תאוות לחכמה גדולה מחכמתו. ונמצא כי בכל יום ויום מוסיף חכמה על חכמתו. וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת. שנמצאת תאוות לחכמה פחותה מחכמתו ונמצא כי חכמתו תהיה פוחתת והולכת כך פירשו הראשונים ז"ל:

בקשת שלמה חכמה:

וכאשר מבואר אצל שלמה המלך שזכה לחכמה בזכות זה שביקש רק חכמה ולא בקשות אחרות כמבואר בספר מלכים א פרק ג פסוק ד ואילך. וילך המלך גבענה לזבח שם פי היא הבמה הגדולה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא: (ה) בגבעון נראה יקח אל שלמה בתלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך: (ו) ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול כאשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישרת ללב עמך ותשמר לו את החסד הגדול הזה ותתן לו בן ישב על כסאו

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א
בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"-אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת, ובית יעקב "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"
רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

עיר התורה שקרובה אליך

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כיום הזה: (ז) ועתה יקנוק אלהי אתה המלכות את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע צאת ובא: (ח) ועבדך בתוך עמך אשר בקרית עם רב אשר לא ימנה ולא יספר מרב: (ט) ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפט את עמך הכבוד הזה: (י) וייתב הדבר בעיני אדני כי שאל שלמה את הדבר הזה: (יא) ויאמר אלהים אליו יען אשר שאלת את הדבר הזה, ולא שאלת לה עשר, ולא שאלת נפש איבך, ושאלת לה הבין לשמע משפט: (יב) הנה עשיתי הנה נתתי לה לב חכם ונבון אשר כמוה לא הנה לפניך ואחריה לא יקום כמוה: (יג) וגם אשר לא שאלת נתתי לה גם עשר גם כבוד אשר לא הנה כמוה איש במלכים כל ימיה: (יד) ואם תלך בדרך כי לשמר חקי ומצותי כאשר תלך דוד אביך והארכתי את ימיה:

הגדרת הרמב"ם לאהבת תורה:

וכן מתבאר ברמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה א שתלמיד חכם שאוהב חכמה עד כדי כך שאין לו חיים בלי תורה, וז"ל תלמיד שגלה לערי מקלט מגלין רבו עמו, שנאמר [דברים י"ט ה', דברים ד' מ"ב] וחי, עשה לו כדי שיחיה, וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשובין, וכן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו עכ"ל. הרמב"ם הדגיש "מבקשיה" שהן המשתוקקים לתורה.

מעשה שהיה:

ומסופר על הגאון רב אייזיל חריף זצ"ל שחיפש חתן לביתו והלך ליישיבה ואמר מי שיוכל לתרץ את קושייתו הוא יהיה לחתנו, ואכן שאל שאלה קשה כך שאף אחד לא הצליח לתרץ, ולכן הלך לדרכו שאינו מוצא חתן מתאים, אולם בעודו נוסע לדרכו והנה רץ לקראתו אחד התלמידים עד שהשיגו, שאלו רב אייזיל האם יש לו תירוץ והשיב כי אמנם אין לו תירוץ ואינו ראוי לקבל השידוך, אך לפחות שלא יפסיד גם התירוץ על השאלה העצומה, אמר לו רב אייזיל שהוא יאמר לו התירוץ וגם יזכה להיות חתנו, כי תלמיד שכל כך משתוקק להבנת התורה עדין לגדולות.

ביאור הגר"ח שמולוביץ התשוקה:

וכן כתב הגאון ר' חיים שמולאביץ זצ"ל ביאר החכמה הראשונה היא התשוקה והרצון לחכמה מי שמוותר על תענוגות עוה"ז וכל חשקו הוא רק להשיג את חכמת התורה זו היא החכמה הגדולה שיודע להעריך את מה שחשוב באמת ולאדם כזה הקב"ה משפיע חכמה ודעת להבין ולהשכיל.

מעשה עם הגר"ח שמולוביץ:

סיפר פעם הגר"ח לתלמידיו שבימי בחרותו עת למד ולימד בישיבת גרודנא נסע להינפש לכמה ימים בישיבת נובהרדוק אצל דודו הגר"ר אברהם יפהאן זצ"ל באחד מימי שהותו שם ניגש אל דודו וביקשו שיראה לו מי הבחור המובחר ביותר בישיבה הצביע ראש הישיבה על בחור מסוים וא"ל זה העמקן הגדול ביותר בישיבה אח"כ הראה לו בחור אחד וא"ל שהוא המתמיד של הישיבה וכך חזר וצייין עוד כמה בחורים כל אחד והצטיינותו המיוחדת זה ביראת שמים זה בבקיאיות וכן הלאה חזר ר' חיים ושאלו סוף סוף מי הבחור המובחר ביותר בישיבה, לקחו ר' אברהם אל אחת מפינות היכל הישיבה בהצביעו על בחור מסוים וא"ל זה בחור המובחר ביותר בישיבה, תמה ר' חיים ושאל הרי כאשר מנית שבהם של כל בעלי המעלות הנבחרות לא הזכרת שמו של בחור זה כלל, נכון ענה ר' אברהם שונה מעלת בחור זה משאר המעלות שציינתי בחור זה הוא ה"מבקש" של הישיבה וכל תשוקתו רק לתורה ועבודה אותו מבקש שעליו הצביע ר' אברהם יפהאן זצ"ל שקד ימים ולילות ועמל בתורה במשך שנים היה מבקש ה' עד שזכה להתעטר בכתר התורה הוא מאור דורנו מרן הגאון הגרי"י קניבסקי זצ"ל.

מוסר השכל

נמצאנו למדים מדברנו כהמשך לדברנו שבוע שעבר עד כמה כל בן תורה חשוב כיון שלא הכישרונות קובעים את עתידו של האדם אלא תשוקתו דבר שמתפתח עם הזמן ומזה צומחים גדולי ומאורי ומנהגי הדור ואינך יודע איזה מהם יכשר ואשרי המחזיק תורה בימינו שמצבו של עולם התורה הולך ונהיה קשה מנשא והעוני והזחק שבהן יושבים אברכים ללמוד תורה זו מסירות נפש גדולה עדי ששותפות בזכות זו גדולה עד מאוד, ובפרט עם ניסיון דורנו לגייס את כל עולם התורה ולבטל את יחודו של עם ישראל שבלי תורה אין אומתנו אומה מאחר והיא מועטת בכמות ובאיכות לגבי העולם בלעדי התורה ויה"ר שיחיש את גאולתנו וישלח משיח צדקנו ויבנה בית מקדשנו במהרה בימינו "אמן".

החוחם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא